

Азоннинг мустаҳаби

05:00 / 09.01.2017 3381

Усмон ибн Абул Осс розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«У киши:

«Эй, Аллоҳнинг Расули, мени ўз қавмимга имом қилиб қўйинг», деди.

У зот:

«Сен уларга имомдирсан. Сен уларнинг энг заифига эргаш ва ажр (иш ҳаққи) олмайдиган муаззин ол», дедилар».

Бешовларидан фақат Бухорий ривоят қилмаган.

Шарҳ: Аввало, ушбу ҳадис ровийи Усмон ибн Абул Осс розияллоҳу анҳу билан танишиб олайлик:

Усмон ибн Абул Осс ибн Бишр ибн Абдуллоҳ ибн Дуҳмон, кунялари Абу Абдуллоҳ.

Бу улуғ саҳоба Сақиф қабиласидан элчи бўлиб келиб, Исломни қабул қилдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам у кишини қавмларига бошлиқ қилдилар. Бу зот Исломда фақих бўлишга, Қуръонни ўрганишга жуда ҳам қизиқар әдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳаётлик даврларида Тоифда бошлиқ бўладилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам вафот этганларидан кейин Тоиф аҳли муртад бўлишни ихтиёр этишганида, бу зот уларни ваъз-насиҳат ва ҳикматлар айтиб, қайтариб қолишга мұяссар бўлдилар.

«Эй Тоиф аҳли! Исломга киришда шошилмай, охири кирган эдингиз, энди Исломдан қайтишда шошилиб, биринчилардан бўлиб қайтасизларми?» деганларида халқ у кишининг сўзларига қулоқ солиб, Ислом динида қолишиди.

Абу Бакр розияллоҳу анҳу бу ҳолатни кўргач, Усмон ибн Абул Осси яна Тоифга бошлиқ қилиб тайинладилар. Бу киши Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анҳу халифалик даврларининг иккинчи йилигача Тоифда бошлиқ бўлади.

Сўнгра Умар розияллоҳу анҳу у кишини Уммон ва Баҳрайнга бошлиқ қилдилар. Бу ерни фатҳ этишда иштирок этиб, Шоҳриқ подшоҳни ўлдирдилар. Бундан ташқари, Форс ва ҳинд ерларини фатҳ этишда катта

хисса құшдилар.

Пайғамбаримиз алайхиссаломнинг ушбу ҳадисда:

«Уларнинг энг заифига эргаш» деганлари намозни ўшанинг ҳолига қараб енгиллаштириб ўқи деб тушунилади.

Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Раҳбардан қавмга имом қилиб қўйишни сўраш жоизлиги.
2. Раҳбар томонидан қавмга имом тайинланиши.
3. Имом қавм ичидаги заиф кишиларни эътиборга олиб намозни енгиллаштириши кераклиги.
4. Қавмнинг имоми бўлганидек, муazzини ҳам бўлиши кераклиги.
5. Муazzинни имом танлаши.
6. Муazzин ажр иш ҳаққи олмай муazzинлик қилиши яхши эканлиги.

Иш ҳақи олмай муazzинлик қилиш афзал ва комил, лекин шароитга қараб, ажр олишга рухсат берганлар ҳам бор.

Зиёд ибн ал-ҳорис ас-Судоъий розияллоҳу анҳу дан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам менга бомдод намозига аз он айтишимни амр қилдилар. Бас, мен аз он айтдим. Сўнг Билол иқома айтмоқчи бўлган эди, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Батаҳқиқ, аз онни судоълик айтди. Бас, ким аз он айтса, ўша иқома айтур», дедилар».

Термизий ва Абу Довуд ривоят қилишган.

Шарҳ: Аввало, ҳадиснинг ровийи Зиёд ибн ал-ҳорис ас-Судоъий розияллоҳу анҳу билан танишиб олайлик:

Зиёд ибн ал-ҳорис ас-Судоъий розияллоҳу анҳу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга байъат қилган улуғ саҳобийлардан.

Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бу кишининг қавмларига, аскар жўнатмоқчи бўлганларида, Зиёд ул зотдан қавмларини яна бир бор Исломга чақиришни сўрайдилар. Зиёд қавмларига бориб, уларни Исломга даъват қиласидилар. Сўнгра Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг хузурларига қавмининг Исломини башоратини бериб келадилар.

Шундан сўнг Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Қавминг гапингни қайтармас экан», деб Зиёдни уларга бошлиқ қилиб тайинладилар.

Зиёд Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан кўплаб ҳадислар ривоят қиласидилар. Бу зотдан ўғиллари Рофеъ, Зиёд ибн Наъийим ал-ҳазрамий, Абдул-ғаффор ибн Майсара ва бошқалар ривоят қилишган.

Бу ҳадисни ҳамма уламолар ҳужжат қилиб олганлар ва ким аzon айтса, ўша иқома айтади, деганлар. Баъзи бир ҳолатларда бошқа одам айтса ҳам бўлади. Лекин муazzин ўзи айтгани афзал.

Бани нажжорлик бир аёл розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Менинг уйим масжид атрофидаги энг баланд уй эди. Билол бомдоднинг азонини унинг устига чиқиб айтар эди».

Абу Довуд ривоят қилган.

Шарҳ: Бундан аzonни иложи борича узоққа етказиш учун ҳаракат қилиш лозимлиги билинади. Шунинг учун ҳам мусулмонлар доимо бунга яраша чоралар кўриб келишган. Мусулмон оламидаги сон-саноқсиз баланд миноралар, мезаналар шу мақсадда барпо этилган. ҳозирги замонавий қулайликлардан ҳам унумли фойдаланишмоқда. Мусулмон одам аzonнинг овозидан баҳра олади, у қанча баланд бўлса, узоққа етса, шунча хурсанд бўлади.

Абу Жуҳайфа розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Билолни айланиб юриб аzon айтиётганини кўрдим. У оғзини у ёқقا, бу ёқقا бурар, икки бармоғи қулоғида эди. Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бўлсалар ошланган теридан қилинган капада эдилар. Бас, Билол у зотнинг олдиларига асони кўтариб чиқиб, яланглик жойга санчди. Расууллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам

унга қараб намоз ўқидилар. Олдиларидан ит, эшак ўтиб турар эди. У зотнинг устларида қизил кийим бор эди. Мен У зотнинг икки болдирларини кўриб турар эдим».

Бошқа бир ривоятда:

«ҳайя алас салот, ҳайя алал фалаҳ»га етганида бўйини ўнгга, чапга бурди, айланмади», дейилган.

Бешовларидан ривоят қилинган. Лафз Термизийники.

Шарҳ: Ровийнинг: «Билолни айланиб юриб аzon айтиётганини кўрдим» дегани бир жойдан иккинчи жойга кўчиб, маъносидадир. Чунки аzon қиблага қараб айтилади, орқага айланиб бўлмайди.

Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Азонни кўпчилик эшитиш учун бир жойдан, иккинчи жойга ўтиб юриб айтиш мумкинлиги.
2. Шу мақсадда муаззин оғзини у ёқ, бу ёқقا буриши мумкинлиги.
3. Муаззин овози яхши чиқиши учун бармоғини қулоғига тиқиб олса яхши бўлиши.
4. Ошланган теридан қилинган капада ўтириш мумкинлиги.
5. ҳазрати Билол розияллоҳу анҳунинг фазллари.
6. Яланглик жойда намоз ўқиганда имомнинг қаршисига асо ёки шунга ўхаш нарсани тўсиқ қилиб қўйиш кераклиги.
7. Олдида тўсиқ бор намозхоннинг қаршисидан ўтган нарса унинг намозини бузмаслиги.
8. Қизил ранг кийим кийиш мумкинлиги.
9. Намозда болдирлар очиқ бўлиши мумкинлиги.
10. Муаззин «ҳайя алас-салот»га етганида бўйнини ўнг томонга, «ҳайя алал фалаҳ»га етганда, чап томонга буриши.
11. Муаззин аzon пайтида танасини айлантирмаслиги.

Жобир розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам Билолга:

«Эй Билол, қачон азон айтсанг, азонингни шошилмай, чўзиб айт. Қачон иқома айтсанг, тезлаб айт. Азонинг билан иқоманг орасида таом ейувчи таомидан, шароб ичувчи шаробидан, қистаниб қолган қазои ҳожатдан фориғ бўлгунча вақт қўй», деганлар».

Термизий ривоят қилган.

Шарҳ: Ушбу ҳадисдан олинадиган фойидалар:

1. Азонни шошилмай, сўзларни дона-дона аниқ қилиб ва чўзиб айтиш кераклиги.
2. Иқомани тезлаб айтиш кераклиги.
3. Аzon билан иқома ўртасида аzonни эшитган одам зарур ҳожатини битириб, таҳорат қилиб етиб келгунча вақт бўлиши зарурлиги. Бироқ Шом намозида бевосита азондан кейин иқома айтиш жорий бўлган.